एकाइ १ · हामी र हाम्रो समाज

उत्तरकुञ्जिका · शिक्षकका लागि

पूर्णाङ्क ३०

अङ्क विभाजनमा दिइएका बुँदाका आधारमा अङ्क दिनुहोस्। फरक शब्दमा लेखिएको भए पनि उही कुरा भनेको उत्तर सही मानिन्छ।

१ मुख्य शब्द

ज्ञान · ३

१. समाज
२. समुदाय
३. अन्तरनिर्भरता
४. जीवनपद्धति
५. समाजशास्त्रका पिता
६. समानुभूति

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

२ चित्रको नामाङ्कन

ज्ञान · ३

१. धार्मिक वा ईश्वरीय
२. दास
३. बर्बर
४. पुँजीवादी
५. वैज्ञानिक
६. साम्यवादी

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

३ ठिक कि बेठिक?

ज्ञान · २

i. ✓ **ठिक**
ii. ✗ **बेठिक:** मोर्गनका अनुसार माटाका भाँडा बनाउन थालेपछि बर्बर चरण सुरु भयो; फलामको प्रयोग यसै चरणको अन्त्यतिर मात्र थालियो।
iii. ✗ **बेठिक:** संविधानको धारा ४ ले नेपाललाई समाजवाद उन्मुख राज्य भनेको छ।
iv. ✓ **ठिक**

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

४ अति छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ जर्मनी लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ पुरुषसूक्त लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ राउटे लेखेमा।

घ. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ विराटनगर जुट मिल (वि.सं. १९९३) लेखेमा।

ङ. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ बेलायत (करिब सन् १७६० तिर) लेखेमा।

च. **अङ्क विभाजन** — प्रयोग · १

✓ पशुपालक समाज लेखेमा।

Science Playground, काठ्मान्डे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

छ. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · १**

✓ बहुभाषी समाज लेखेमा।

ज. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · १**

✓ मिश्रित अर्थव्यवस्था लेखेमा।

५ छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ समाज मानिसबिचका सम्बन्धको जालो हो भने समुदाय निश्चित ठाउँमा आपसी भावनासहित बस्ने मानिसको समूह हो, वा समाजले व्यापक क्षेत्र र समुदायले सीमित क्षेत्र समेट्छ भन्ने जस्तो एउटा भिन्नता लेखेमा।

✓ समाजमा फरक भाषा, धर्म र संस्कृतिका मानिस हुन्छन् भने समुदायमा बढी समानता हुन्छ, समाज आँखाले देख्न सकिँदैन भने समुदाय देखेर अनुभव गर्न सकिन्छ, वा समुदायमा "हामी" भन्ने भावना बढी हुन्छ भन्ने जस्तो अर्को भिन्नता लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ पुँजीवादी समाजमा उत्पादनका साधन निजी व्यक्ति वा कम्पनीका हुन्छन् भने समाजवादी समाजमा राज्य वा समाजका हुन्छन् भन्ने जस्तो एउटा फरक लेखेमा।

✓ पुँजीवादमा बजार आफैँ चल्छ र मुख्य उद्देश्य नाफा हुन्छ भने समाजवादमा सरकारले बजार नियन्त्रण गर्छ र सबैका आवश्यकता पूरा गर्ने उद्देश्य हुन्छ, वा प्रतिस्पर्धा, आम्दानीको अन्तर वा उपभोक्ताको छनोटमा फरक हुन्छ भन्ने जस्तो अर्को फरक लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ नियमले समाजलाई व्यवस्थित र अनुशासित राख्छ, वा सबैलाई समान व्यवहार र न्याय मिल्छ भन्ने जस्तो एउटा कारण लेखेमा।

✓ झगडा र द्वन्द्व घटेर शान्ति सुरक्षा कायम हुन्छ, एकअर्काको अधिकारको सम्मान हुन्छ, सामूहिक काम छिटो पूरा हुन्छ वा असल चलन अर्को पुस्तासम्म पुग्छन् भन्ने जस्तो अर्को कारण लेखेमा।

घ. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · २**

✓ उसको ठाउँमा आफू भएको भए के चाहिन्थ्यो भनेर सोची पढाइमा सघाउने वा नबुझेका कुरा बुझाइदिने (समानुभूति) भन्ने जस्तो एउटा काम लेखेमा।

✓ उसलाई खेल र समूहका काममा समावेश गर्ने, उसको भाषा र संस्कृतिको सम्मान गर्ने वा अरू साथीलाई पनि त्यसै गर्न भन्ने (सद्भाव, एकता र आफ्नोपन) जस्तो अर्को काम लेखेमा।

६ लामो उत्तर

अङ्क विभाजन **बोध · ४**

✓ आदिम साम्यवादी, दास, सामन्ती, पुँजीवादी, समाजवादी र साम्यवादी गरी छओटा चरण क्रमैसँग लेखेमा।

✓ पहिलो चरणको विशेषता लेखेमा, जस्तै: आदिम साम्यवादी समाजमा निजी सम्पत्ति थिएन र सबैले पाएको कुरा बाँडेर खान्थे; वा दास समाजमा मालिकले दास किनबेच गरी तिनको श्रमबाट लाभ लिन्थे।

✓ दोस्रो चरणको विशेषता लेखेमा, जस्तै: सामन्ती समाजमा जमिन सामन्तको हुन्थ्यो र किसानले उब्जनीको ठुलो भाग बुझाउनुपर्थ्यो; वा पुँजीवादी समाजमा उत्पादनका साधन पुँजीपतिका हुन्छन् र मजदुर ज्याला लिएर काम गर्छन्।

✓ तेस्रो चरणको विशेषता लेखेमा, जस्तै: समाजवादी समाजमा उत्पादनका साधनमा सामूहिक स्वामित्व हुन्छ र हरेकले कामअनुसार पाउँछ; वा साम्यवादी समाज वर्गविहीन हुन्छ र हरेकले क्षमताअनुसार काम गरी आवश्यकताअनुसार पाउँछ।

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

७ सोच्नुहोस्

उत्तर **उच्च दक्षता · २**

ती विद्वान्ले आफ्नै युरोपेली समाजलाई सबैभन्दा माथिल्लो चरणमा राखेर अरू समाजलाई त्यसैसँग दाँजेका थिए, त्यसैले त्यो नाप निष्पक्ष थिएन। इतिहासकारले सबै समाज एउटै क्रममा यी चरण पार गरेनन् भन्ने पनि देखाएका छन्। आज नेपालमै राउटे, खेतीमा बाँच्ने गाउँ, पशुपालक र सहरका कारखाना सँगै छन् र हरेकको जीवनपद्धति आफ्नो वातावरण र आवश्यकताअनुसार बनेको छ। त्यसैले कुनै समाजलाई तल्लो भन्नुभन्दा समाज कसरी र किन बदलिन्छ भनेर अध्ययन गर्नु बढी उपयोगी मानिन्छ।

अङ्क विभाजन

- ✓ ती विद्वान्ले आफ्नै युरोपेली समाजलाई माथिल्लो मानेर अरूलाई दाँजेकाले त्यो नाप निष्पक्ष थिएन भनी लेखेमा।
- ✓ सबै समाज एउटै क्रममा ती चरण पार गरेनन्, वा हरेक समाजको जीवनपद्धति आफ्नै वातावरण र आवश्यकताअनुसार बनेको हुन्छ भन्ने जस्तो अर्को तर्क लेखेमा।

८ क्रियाकलाप: जीवनपद्धतिका आधारमा समाज

(अङ्क नदिइने)

विद्यार्थीले पाउनुपर्ने नतिजा

सिकारी तथा कन्दमूल सङ्कलन गर्ने: सिकार र कन्दमूल, फलफूल, मह सङ्कलन; अस्थायी बसोबास; राउटे। कृषि: अन्नबाली, तरकारी र फलफूल खेती; स्थायी बसोबास, जमिन भएका किसान र कृषि मजदुर; तराई र पहाडका खेती गर्ने गाउँ। पशुपालक: गाई, भैँसी, भेडा, बाख्रा र चौँरी पालन; गर्मीमा खर्क र जाडोमा बेँसीतिर बथान लैजाने; हिमाली र उच्च पहाडी क्षेत्र। औद्योगिक: उद्योग र व्यापार; पुँजीपति र श्रमिक वर्ग, सांस्कृतिक विविधता; विराटनगर। आधुनिक: विज्ञान र प्रविधिमा आधारित सेवा, उद्योग र व्यापार; अन्तरनिर्भर अर्थव्यवस्था, बहुसांस्कृतिक; काठमाडौँका सूचना प्रविधि कम्पनी।

तहअनुसार अङ्क	ज्ञान	बोध	प्रयोग	उच्च दक्षता	**जम्मा**
अङ्क	१३	१०	५	२	**३०**

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking